

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläintautilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia maatalousalalla ja vesiviljelyalalla maksettavaa tukea koskevien uusien Euroopan unionin valtioneuvoston päätösten vuoksi. Laissa säädettäisiin rajauksista, joilla tarpeellisessa määrin suljetaan eläintautien esiintymisen vuoksi valtion varoista maksettavien korvausten ulkopuolelle vaikeuksissa olevat yritykset, muut kuin pienet ja keskisuuret yritykset sekä yritykset, joille on annettu perintämääräys tuen sääntöjen vastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella. Lisäksi säädettäisiin eräistä muista valtioneuvoston päätöksistä johtuvista rajauksista ja täsmennyksistä.

Lakiin ehdotetaan myös tehtäväksi eräitä muita sellaisia muutoksia, jotka ovat omiaan poistamaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja lakia sovellettaessa havaittuja käytännön ongelmia. Muutokset koskevat spermavarastojen hyväksymiseen sekä vesieläinten ja porojen kuljetukseen liittyviä vaatimuksia. Aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin välistä toimivallanjakoa koskeviin säännöksiin tehtäisiin vähäisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	3
1.1 Eläintautien vuoksi valtion varoista maksettavat korvaukset.....	3
1.2 Eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvä viranomaistoimivalta.....	5
1.3 Oriin sperman säilytyksen luvanvaraisuus ja spermavarastojen hyväksyminen.....	6
1.4 Porojen ja vesieläinten kuljetus.....	7
1.5 Poroteurastamojen valvonta.....	7
1.6 Vientitodistuksista perittävät maksut.....	8
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
3.1 Vaikutukset valtiontalouteen ja viranomaisten tehtäviin.....	9
3.2 Yritysvaikutukset.....	10
4 ASIAN VALMISTELU.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	12
2 VOIMAANTULO.....	15
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	16
LAKIEHDOTUS.....	17
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	17
LIITE.....	21
RINNAKKAISTEKSTI.....	21
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

1.1 Eläintautien vuoksi valtion varoista maksettavat korvaukset

Eläintautilain korvaussäännökset

Eläintautilain (441/2013) 17 luvussa säädetään vastustettavista eläintaudeista aiheutuvien kustannusten ja menetysten korvaamisesta valtion varoista. Korvausten mahdollisuus on omiaan vähentämään eläintautiepäilyjen ilmoittamiseen liittyviä viiveitä ja laiminlyöntejä, millä on olennainen merkitys lain tavoitteiden saavuttamisen eli maan hyvän eläintautitilanteen säilymisen kannalta.

Valtion varoista maksetaan lain 102 §:n mukaan taudin hävittämistoimenpiteitä koskevan viranomais määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä, laitteiden ja välineiden käytöstä sekä tarvikkeista ja aineista aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tilanteita, joissa vastuu määräyksen täytäntöönpanosta kuuluu toimijalle. Lain lähtökohtana on, että vastuu helposti leviävien, vaarallisten ja uusien vakavien eläintautien hävittämisestä kuuluu viranomaiselle. Viranomaiset tekevät tai tilaavat mautiloilla taudin hävittämiseksi tarvittavat työsuoritukset kuten eläinten lopettamisen ja pitopaikan desinfiointin, joten kyse ei ole suoran rahallisen tuen maksamisesta toimijalle vaan ilmaisen palvelun tarjoamisesta.

Eläintautilain 103 §:ssä säädetään viranomaisen määräyksestä lopetettujen tai viranomais määräyksen seurauksena kuolleiden eläinten arvon korvaamisesta kokonaan tai osittain. Täysi korvaus maksetaan muissa tapauksissa kuin niissä, joissa viranomaisen päätös on tehty lain 27 §:n tai 39 §:n 2 momentin nojalla omistajan hakemuksesta. Korvausta ei kuitenkaan suoriteta eläimestä, jonka arvo on vähäinen, ellei korvauksen suorittamiseen ole erityisen painavia syitä. Lain 104 §:ssä säädetään viranomaisen määräyksestä hävitetyn omaisuuden arvon korvaamisesta.

Lisäksi toimijalle voidaan lain 105 §:n nojalla maksaa korvausta taloudellisesta vahingosta silloin, kun helposti leviävän, vaarallisen tai uuden vastustettavan eläintaudin torjumiseksi tai leviämisen estämiseksi määrätty kielto, ehto, rajoitus tai toimenpide estää tai vaikeuttaa eläin tuotantoa ja kyse on toimeentuloa merkittävästi vaikeuttavasta vahingosta.

Eläintautilain säännösten mukaan kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet elintarvikkeiden jalostuksessa, muiden eläimistä saatujen tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka elintarvikkeiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä. Korvausten maksamisesta päättää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Maatalousalaa koskevat valtioneuvoston päätökset

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan mukaan sellainen valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suu simalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, on soveltumaton yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvoston osalta sovelletaan ennakoil moitusmenettelyä, jossa komissio arvioi tukimuodon soveltuvuuden yhteismarkkinoille. Poikkeukset ennakoil moitusmenettelystä koskevat vähämerkityksellisiä eli de minimis -tukea sekä ryhmäpoikkeusten piiriin kuuluvia tukia. Lisäksi komissio voi vahvistaa etukäteen suunta viivoja, joissa esitetyt kriteerit se soveltaa tutkiessaan ilmoitettujen tukien soveltuvuuden yhteismarkkinoille.

Euroopan komissio on hyväksynyt uudet valtiontukisäännöt kaudelle 2014—2020. Maatalousalalla eläintautien vuoksi maksettavia tukia koskevista ryhmäpoikkeuksista säädetään tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014 (*ryhmäpoikkeusasetus*), minkä lisäksi on annettu Euroopan unionin suuntaviivat maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 (2014/C 204/01). Uusien säännösten soveltaminen on alkanut vuoden 2015 alussa.

Eläintautien ja kasvintuhoojien vuoksi maatalousalalla maksettavia tukia koskeva ryhmäpoikkeusasetuksen 26 artikla vastaa pitkälti aiemmin voimassa olleen ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, tosin sääntelyä on selkeytetty ja täsmennetty. Yhteismarkkinoille soveltuviksi katsotaan tietyt eläintautien ennaltaehkäisy- ja hävittämiskustannukset, minkä lisäksi voidaan rajatuin edellytyksin korvata tapettujen, teurastettujen tai kuolleiden eläinten ja eläimiin liittyvien tuotteiden markkina-arvo sekä toimijalle aiheutuneita tulonmenetyksiä.

Tukea voidaan maksaa ainoastaan osana unionin, kansallisen tai alueellisen tason julkista ohjelmaa, joka koskee kyseisen eläintaudin ennaltaehkäisyä, valvontaa tai hävittämistä taikka osana toimivaltaisen viranomaisen määräämää kiireellistä toimenpidettä. Ennaltaehkäisyyn ja hävittämiskustannuksiin maksettava tuki on lähtökohtaisesti maksettava luontoissuorituksena.

Eläintautien vuoksi maksettavan tuen on koskettava eläintautia, joka mainitaan Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa luettelossa taikka elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevista säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 (*asetus (EU) N:o 652/2014*) liitteessä I tai II.

Ryhmäpoikkeusasetuksen I lukuun sisältyy eräitä yleisempiä tukien maksamiseen liittyviä rajoituksia. Maatalouden tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää vain mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille (*pk-yritykset*). Osaa tuista kuten 26 artiklan mukaista tukea voidaan maksaa vain maatalouden alkutuotantoa harjoittaville toimijoille, ei sen sijaan yrityksille, jotka jalostavat tai pitävät kaupan maataloustuotteita.

Ryhmäpoikkeuksen hyödyntäminen edellyttää edelleen, että tukijärjestelmästä nimenomaisesti suljetaan pois yksittäisen tuen maksaminen yritykselle, jolle on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella (*Deggendorf-ehdo*).

Ryhmäpoikkeuksen puitteissa tukea ei myöskään voida maksaa asetuksessa määritellyille vaikeuksissa oleville yrityksille. Rajausta ei kuitenkaan sovelleta eläintautien hävittämiskustannusten korvaamiseen. Sitä ei myöskään sovelleta eläintautien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen maksettavaan tukeen silloin, kun vaikeuksiin joutuminen on johtunut kyseessä olevasta taudista tai tuhojasta.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklassa edellytetään, että tukijärjestelmän tekstiin sisällytetään nimenomainen viittaus ryhmäpoikkeusasetukseen.

Vesiviljelyalaa koskevat valtioneuvoston päätökset

Vesiviljelyalan valtiontukien sovellettavista ryhmäpoikkeuksista säädetään tiettyjen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettussa komission asetuksessa (EU) N:o 1388/2014. Asetuksen 39 artiklan mukainen ryhmäpoikkeus on kuitenkin suppea, sillä sitä voidaan soveltaa vain ennalta hyväksytyihin hävittämishjelmiin, eikä poikkeus myöskään koske eläintautia, joita vastustetaan kansallisilla hävittämishjelmillä. Eläintautien vuoksi muun kuin ryhmäpoikkeuksen puitteissa maksettavan tuen hyväksyttävyyttä arvioidaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevien suuntaviivojen (2015/C 217/01, EUVL C 217, 2.7.2015, s.1), erityisesti sen 5.4 jaksossa lueteltujen periaatteiden mukaisesti.

Suuntaviivoissa tuen maksamiselle asetetut edellytykset eivät lähtökohtaisesti ole ristiriidassa sen kanssa, mitä maatalousalalla maksettavan valtiontukien osalta edellytetään. Tukea voidaan kuitenkin myöntää myös muille kuin pk-yrityksille.

Nykytilan ongelmat

Suomi on vuoden 2014 marraskuussa toimittanut komissiolle ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä II vahvistetun vakiomallin mukaisen yhteenvedon maatalousalalla eläintautien vuoksi maksettavia tukia koskevista tiedoista. Komissio on vastauksessaan nostanut esiin kysymyksiä, jotka koskevat ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimusten huomioon ottamista tukijärjestelmiä koskevissa säännöksissä. Kirjeessä on mainittu puutteina muun muassa Deggendorf-ehdon, uuteen ryhmäpoikkeusasetukseen kohdistuvan viittauksen sekä pk-yrityksiä ja vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevien rajausten puuttuminen. Mainituilla ehdoilla ja rajauksilla ei ole olennaista merkitystä tukijärjestelmien kannalta, sillä Deggendorf-ehdon mukaisia perintäpäätöksiä ei ole kohdistettu Suomessa maatalouden alkutuotantoa harjoittaviin toimijoihin, eikä mainituista toimijoista yksikään ylitä liiketoimintansa laajuuden osalta pk-yrityksille määriteltyjä kynnysarvoja.

Eläintautilaissa ei ole selkeää kirjausta siitä, että tuki rajautuu koskemaan vain Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa luettelossa tai asetuksen (EU) N:o 652/2014 liitteessä mainittua eläintautia. Rajaus on kuitenkin otettu huomioon säädettäessä voimassa olevan lain nojalla lain piiriin kuuluvien eläintautien nimeämisestä ja luokittelusta sekä sisällyttämällä lain 26 §:ään asetuksenantovaltuus, jolla voidaan rajoittaa valvottavien eläintautien vuoksi maksettavia korvauksia.

Eläintautien hävittämiskustannuksiin maatalousalalla maksettava tuki maksetaan käytännössä luontoissuorituksena tuetun palvelun muodossa. Ryhmäpoikkeusasetuksen näkökulmasta lain puutteena on kuitenkin pidettävä sitä, ettei tuen myöntämisestä rahasuorituksena ole nimenomaisesti kielletty.

1.2 Eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvä viranomaistoimivalta

Eläinten, erityisesti koirien laitton tuonti on kasvava ongelma, johon liittyy merkittävä eläintautien leviämistä. Koska sisämarkkinoilla ei ole säännönmukaista tuontivalvontaa, tapuksista vain pieni osa tulee ilmi. Osa siirtokelpoisuutta koskevien vaatimusten laiminlyönnistä johtuu toimijoiden tietämättömyydestä, mutta laittomaan tuontiin liittyy myös paljon ammatillista rikollista toimintaa. Erityisesti Virosta tuodaan runsaasti koiranpentuja ilman vaatimukset täyttäviä todistuksia tai väärennetyillä todistuksilla.

Eläintautilain 113 §:ssä säädetään toimenpiteistä tilanteessa, jossa toisesta jäsenvaltiosta tuotu eläin tai eläimestä saatu tuote taikka eläimen tai tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niiden siirtokelpoisuudelle säädettyjä vaatimuksia. Pykälän 2 momentin mukaan eläin voidaan määrätä lopetettavaksi tai tuote hävitettäväksi. Toimijan siihen suostuessa eläin tai tuote voidaan vaihtoehtoisesti määrätä palautettavaksi siihen jäsenvaltioon, josta se on tuotu, taikka käsiteltäväksi tai eläin pidettäväksi karanteenissa. Eläimen tai tuotteen palautus lähtömaahan edellyttää lisäksi kyseisen valtion toimivaltaisen viranomaisen suostumusta.

Lopullista päätöksentekoa edeltää usein pykälän 1 momentin mukainen ensi vaiheen päätös, jolla eläin määrätään eristettäväksi tai tuote säilytettäväksi määrättyssä paikassa. Päätöksessä asetetaan määräaika puutteiden korjaamiselle. Näissä tapauksissa varsinaisiin toimenpiteisiin ryhdytään vain, jos puutteita ei saada korjattua asetetussa ajassa.

Pykälässä toimivalta päättää siirtokelpoisuuden puuttumisen johdosta suoritettavista toimenpiteistä on säädetty aluehallintovirastolle, mitä on pidettävä perusteltuna kun otetaan huomioon toimenpiteisiin liittyvä kansainvälinen ulottuvuus eli se, että mahdolliset eläinten ja tuotteiden palautukset lähtömaahan edellyttävät yhteydenpitoa muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisiin viranomaisiin. Paikallistason viranomaisena toimiva kunnaneläinlääkäri tekee kuitenkin usein ensimmäisenä havainnon tai saa tiedon maahantuontiin liittyvistä puutteista. Kuluu jonkin aikaa, ennen kuin aluehallintovirasto ehtii saada selvyyden tilanteesta ja reagoida ongelmaan. Viive saattaa vaarantaa asian hoitamisen eläintautien vastustamisen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla varsinkin niissä tilanteissa, joissa eläimiä laittomasti maahan tuovien toimijoiden epäillään piilottelevan eläimiä tai toimittavan niitä pois maasta hallinnollisten pakkokeinojen välttämiseksi.

1.3 Oriin sperman säilytyksen luvanvaraisuus ja spermavarastojen hyväksyminen

Eläintautilain 46 §:ssä säädetään eläinten sperman ja alkioiden keräykseen ja alkioiden tuotantoon liittyvistä hyväksymisvaatimuksista. Lisäksi säädetään, että spermaa ja alkioita voidaan säilyttää vain hyväksytyllä sperman keräysasemalla, hyväksytyssä spermavarastossa tai hyväksytyin alkioiden keräys- tai tuotantoryhmän tiloissa. Omien tai omassa hallinnassa olevien eläinten keinollista lisäämistä varten spermaa ja alkioita saa kuitenkin säilyttää vapaasti myös muussa paikassa.

Euroopan unionin säännökset koskevat vain jäsenvaltioiden välillä siirrettävää spermaa ja siirrettäviä alkioita, mistä syystä sperman keräysaseman ja alkioiden keräysryhmän hyväksymisessä voidaan eläintautilain 51 §:n nojalla soveltaa unionin säädöksiin perustuvia vaatimuksia lievempiä vaatimuksia silloin, kun kerättyä spermaa tai kerättyjä alkioita ei saateta markkinoille muissa jäsenvaltioissa. Säännöksen piirissä on suurin osa maassa toimivista oriasemista. Helpotukset eivät sen sijaan koske sperman keräysasemista erillisten spermavarastojen hyväksymistä, vaan kaikkien hyväksymistä edellyttävien spermavarastojen tulee täyttää lain 52 §:ssä ja sen nojalla säädetyt vaatimukset.

Hevosia siemennetään paitsi hyväksytyillä oriasemilla ja kotitalleilla myös sellaisilla keinosiemennysasemilla, jotka eivät sijaitse oriaseman yhteydessä (ns. sperman vastaanotto-asema). Spermavaraston hyväksymistä koskevat vaatimukset eivät ole olleet käytännössä ongelmallisia viimeksi mainittujen asemien kannalta, sillä tammojen keinosiemennyksessä käytetään valtaosin tuorespermaa, jota ei varastoida. Pakastesperman käyttö on kuitenkin lisääntymässä, mikä on omiaan lisäämään hyväksymismenettelyjä ja sitä kautta toimijoiden ja viranomaisten hallinnollista taakkaa.

1.4 Porojen ja vesieläinten kuljetus

Eläintautilain 11 luku koskee eläintautien vastustamista kuljettaessa eläimiä joko maan sisällä tai sen rajojen yli. Luvun säännökset koskevat mm. kuljetusvälineiden tiiviyyteen liittyviä vaatimuksia sekä kuljetusvälineiden puhdistusta ja desinfiointia.

Lain 73 §:n mukaan Suomen rajat ylittävään sorkkaeläinten kuljetukseen käytettävät ajoneuvot on puhdistettava ja desinfioitava lain mukaan hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ennen eläinten lastausta sekä Suomeen palaamisen jälkeen ennen uutta kuljetusta. Velvollisuus perustuu eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa annetun neuvoston direktiivin 64/432/ETY sekä eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista yhteisön sisäisessä lampaiden ja vuohien kaupassa annetun neuvoston direktiivin 91/68/ETY säännöksiin. Direktiivien säännökset eivät koske poroja. Desinfiointivaatimus aiheuttaa ongelmia Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisen rajan ylittävissä porojen kuljetuksissa ottaen huomioon hyväksytyjen desinfiointipaikkojen vähyys sekä Pohjois-Suomen pitkät etäisyydet.

Lain 74 §:ssä säädetään velvollisuudesta huolehtia siitä, ettei vesieläinten kuljetuksissa kuljettavien eläinten terveydentila muutu kuljetuksen aikana ja ettei kuljetus vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa. Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saa heikentää vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä. Vaatimukset on rajattu koskemaan vesieläinten kuljetuksia Suomen valtion rajojen yli sekä sellaisten Suomen alueiden välillä, jotka on luokiteltu lain 41 §:n perusteella terveystuokkiin tautitilanteen mukaan. Vesiviljelyeläimiin ja niistä saataviin tuotteisiin sovellettavista eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista sekä vesieläinten tiettyjen tautien ehkäisemisestä ja torjunnasta annettuun neuvoston direktiiviin 2006/88/EY sisältyy kuitenkin myös yleisiä varotoimenpiteitä koskevia velvoitteita, joita on sovellettava muihinkin kuin edellä mainittuihin kuljetuksiin. Nämä velvoitteet eivät käy riittävällä tavalla ilmi voimassa olevista eläintautilain säännöksistä.

1.5 Poroteurastamojen valvonta

Eläintautilain 84 §:n 3 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto hoitaa elintarvikelain (23/2006) nojalla valvomisissaan teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa ne eläintautivalvontaan liittyvät tehtävät, jotka lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille. Tehtävät liittyvät mm. erilaisiin näytteenottoihin sekä vientitarkastuksiin ja vientitodistusten antamiseen. Niissä tapauksissa, joissa teurastamon elintarvikevalvonta on elintarvikelain mukaisesti sopimuksella siirretty kunnalle, eläintautilain mukainen valvontaviranomainen on kuitenkin kunnaneläinlääkäri.

Elintarvikelain määritelmäsäännösten mukaan teurastamolla ei tarkoiteta poroteurastamoita. Kunnaneläinlääkärillä on siten toimivaltaa poroteurastamoissa suoritettavan eläintautivalvonnan osalta sen lisäksi, että aluehallintovirasto taudinpurkauksen sattuessa johtaa poroteurastamoissa tapahtuvaa taudintorjuntaa ja vastaa taudin leviämisen estämiseen liittyvien hallintopäätösten teosta. Kunnaneläinlääkärin toimivaltaa poroteurastamoissa ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, kun otetaan huomioon, että poroteurastamojen ja niiden yhteydessä olevien laitosten elintarvikevalvonta kuuluu elintarvikelain 31 §:n 4 momentin mukaan kokonaisuudessaan aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastoista annetulla valtioneuvoston asetuksella (906/2009) viimeksi mainittu tehtävä on keskitetty Lapin aluehallintovirastoon.

1.6 Vientitodistuksista perittävät maksut

Eläintautilain 99 §:n 3 momentin mukaan kunnaneläinlääkärin antamasta muihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioihin toimitettavia eläimistä saatuja tuotteita koskevasta virallisesta eläinlääkintötodistuksesta ei peritä valtiolle maksua silloin, kun kunta perii maksun samasta todistuksesta. Voimassa olevan säännöksen tarkoituksena on estää kunnan ja valtion päällekkäinen laskutus tilanteessa, jossa kunnaneläinlääkärin suorittaman vientitarkastuksen perusteella annetaan viennin kohdemaan vaatima eläinlääkintötodistus, joka koskee sekä eläintauteihin liittyvien vaatimusten että elintarvikelain soveltamisalaan kuuluvien elintarvikevaatimusten täyttymistä. Elintarvikelain mukaan kunta huolehtii elintarvikevalvonnasta alueellaan, kun taas eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan valtio rahoittaa kunnaneläinlääkärin suorittaman eläintautivalvonnan ja perii siitä maksuja.

Joissakin tapauksissa Euroopan unionin ulkopuoliset valtiot vaativat, että saman vientierän vaatimustenmukaisuudesta annetaan useita erillisiä eläinlääkintötodistuksia. Todistukset annetaan käytännössä saman vientitarkastuksen yhteydessä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että laskutustavan määräytyminen riippuu siitä, kuinka moneen todistusasiakirjaan viennin yhteydessä vaadittavat tiedot kirjataan, minkä vuoksi säännöksen muuttaminen olisi tarpeen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eläintautilakia ehdotetaan muutettavaksi, jotta eläintautien vuoksi maatalousalalla maksettavaa tukea koskeva korvausjärjestelmä täyttäisi ryhmäpoikkeusasetuksen aiempaa yksityiskohdaisemmat vaatimukset ja jotta laki olisi linjassa kalastus- ja vesiviljelyalan valtioneuvoston tarkastelemista koskevien suuntaviivojen kanssa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi rajauksista, joilla tarpeellisessa määrin suljetaan pois korvausten maksaminen vaikeuksissa oleville yritykselle, muille kuin pk-yrityksille sekä yrityksille, joille on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella. Lakiin myös ehdotetaan otettavaksi nimenomainen viittaus uuteen ryhmäpoikkeusasetukseen ja sen 26 artiklaan.

Korvauksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi, jotta laista kävisi nykyistä selvemmin ilmi, mitä eläintauteja kustannusten ja menetysten korvaaminen voi koskea. Lisäksi edellytettäisiin, että tuki eläintautien hävittämiskustannuksiin myönnetään vesiviljelyalaan kohdistuvia kustannuksia lukuun ottamatta luontoissuorituksena.

Eläintautilakiin ehdotetaan myös tehtäväksi eräitä muita sellaisia muutoksia, jotka ovat omiaan poistamaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja lakia sovellettaessa havaittuja käytännön ongelmia. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että aluehallintoviraston lisäksi kunnaneläinlääkärillä olisi toimivalta päättää toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta toimitetun eläimen eristämisestä tai eläimestä saadun tuotteen säilyttämisestä sitä varten osoitetussa paikassa tilanteessa, jossa eläimen tai tuotteen siirtokelpoisuuteen liittyy puutteita. Muutos turvaisi nykyistä paremmin välittömät toimenpiteet kiireellisissä tilanteissa. Se mahdollistaisi viranomaisten tehokkaamman puuttumisen mm. koiranpentujen tuontiin liittyvään ammattimaiseen rikollisuuteen. Eläinten ja tuotteiden laittomaan tuontiin liittyvien toimivaltasäännösten soveltamisalaa ehdotetaan myös täsmennettäväksi.

Ehdotuksen mukaan spermaa, joka on tarkoitettu käyttämään hevoseläinten siemennykseen Suomessa, voitaisiin varastoida ilman laissa säädettyä laitoshyväksyntää. Muutos helpottaisi hevosten keinosiemennystoimintaa. Spermavaraston hyväksymisen edellytykseksi säädettäisiin, että laitoksessa on nimetty eläinlääkäri, jonka tehtävänä on vastata eläintautien leviämisen es-

tämisestä varastossa. Nimettyä eläinlääkärinä koskeva vaatimus pohjautuu Euroopan unionin säännöksiin, ja kaikki hyväksytyt spermavarastot täyttävät sen jo tälläkin hetkellä.

Velvollisuutta puhdistaa ja desinfioida Suomen rajat ylittävään eläinten kuljetukseen käytettävät ajoneuvot hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ehdotetaan rajattavaksi siten, ettei velvollisuus koskisi muita sorkkaeläimiä kuin nautaeläimiä, sikoja, lampaita ja vuohia. Rajaaminen olisi tarkoituksenmukaista Suomen pohjoisrajojen yli tapahtuvien porokuljetusten helpottamiseksi. Laissa säädetty yleiset vesieläinten kuljetusta koskevat vaatimukset sen sijaan laajennettaisiin koskemaan kaikkia vesieläinten kuljetuksia, jotta laki vastaisi paremmin vesiviljelyeläinten terveyttä koskevia Euroopan unionin säännöksiä.

Ehdotuksen mukaan aluehallintovirasto suorittaisi poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa nekin eläintautivalvontaan liittyvät tehtävät, jotka lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille. Koska mainittujen teurastamojen ja laitosten elintarvikevalvonta kuuluu elintarvikelain 31 §:n 4 momentin mukaan aluehallintovirastolle, olisi tarkoituksenmukaista, että myös eläintautilain mukainen tehtävänjako noudattaisi tätä jakoa.

Elintarvikkeita koskevien vientitodistusten laskutukseen tehtäisiin lisäksi muutos, joka poistaisi sääntelyn päällekkäisyyttä. Lakiin tehtäisiin myös viittaustekniset muutokset, jotka johtuvat lailla täytäntöön pantavien Euroopan unionin säädösten korvautumisesta uusilla vastaavilla säädöksillä.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset valtiontalouteen ja viranomaisten tehtäviin

Eläintautilain korvaussäännöksiin ehdotetut täsmennykset ovat pitkälti teknisluonteisia muutoksia, joilla ei arvioida olevan käytännössä vaikutusta korvausten määrään eikä siten valtiontaloudellisia vaikutuksia. Korvaukset maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20 (eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta, arviomääräraha).

Hevoseläinten siemennykseen käytettävän sperman varastointiin ehdotetut helpotukset ovat omiaan hillitsemään spermavaraston hyväksymisprosessien määrän kasvupainetta ja sitä kautta pitämään viranomaisten työmäärän nykyisellään.

Poroteurastamojen valvontaan sekä eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden tuonnin valvontaan liittyvät ehdotukset merkitsevät vain vähäistä muutosta kunnaneläinlääkärin ja aluehallintoviraston väliseen tehtävänjakoon, eikä muutoksilla arvioida olevan vaikutusta valtiontalouteen. Poroteurastamojen eläintautivalvontaan liittyvä tehtävä on aiemman eläintautilain (55/1980) aikana eli vuoteen 2014 asti hoidettu aluehallintovirastossa, eli kyse ei ole aluehallintovirastolle kokonaan uudesta tehtävästä. Aluehallintovirasto suorittaa poroteurastamoissa eläintautivalvontaa myös osana elintarvikelakiin perustuvia lihantarkastustehtäviä.

Koska Lapin aluehallintovirasto hoitaa keskitetysti elintarvikelaissa säädetyn poroteurastamojen valvonnan, tarkoituksena on, että myös ehdotetun 85 §:n 2 momentin 4 kohdan mukainen valvonta keskitetään mainittuun virastoon.

Esitys voidaan toteuttaa valtion talousarvioesityksen 2016 sekä valtiontalouden kehykset sisältävän Julkisen talouden suunnitelman vuosille 2016—2019 puitteissa.

3.2 Yritysvaikutukset

Ehdotettu poikkeus spermavaraston hyväksymisvaatimuksesta vähentäisi hevosten keinosiemennystoimintaa harjoittavien toimijoiden hallinnollista taakkaa. Eläinkuljetusajoneuvojen desinfiointia koskeva muutos helpottaisi maan rajat ylittäviä porokuljetuksia.

Vesiviljelyalaa koskevan valtiontukijärjestelmän notifikaatioprosessi on parhaillaan kesken. Prosessin aikataulusta riippuen saattaa olla tarve lykätä uusien suuntaviivojen mukaisen tuen maksamista siihen saakka, kunnes komissio on hyväksynyt tukijärjestelmän. Tällä hetkellä Manner-Suomessa ei esiinny vesieläintauteja, joiden johdosta maksettaisiin lain 17 luvussa tarkoitettuja korvauksia, joten mahdollisella lykkäyksellä ei oletettavasti ole vaikutusta alan toimijoihin. Ahvenanmaan maakunnassa esiintyy VHS-tautia, mutta sen aiheuttamia vahinkoja korvataan Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta alueelle hyväksytyin hävittämishojelman ja rahaston hallinnointia koskevan Ahvenanmaan lainsäädännön mukaisesti. Tämänhetkisen arvion mukaan komission hyväksyntä saadaan viimeistään kevään 2016 aikana.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Elintarviketurvallisuusviraston kanssa. Esityksestä on pyydetty toukokuussa 2015 lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Luonnonvarakeskus, Tulli, Suomen Kuntaliitto, aluehallintovirastot, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry, Finanssialan keskusliitto, Viking Genetics Finland Oy, Faba, Figen Oy, Finnpig Oy, HH Embryo Oy, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Paliskuntain yhdistys, Suomen Kalankasvattajaliitto, Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Kennelliitto sekä Suomen Hippos. Lausuntoja saatiin 13.

MTK piti ehdotettuja muutoksia tarkoituksenmukaisina, mutta kritisoi 102 §:ään ehdotettua muutosta katsoen, että toimijan taudintorjuntaan antama panos (esim. työkoneiden käyttö, käyttöveden toimittaminen) tulisi korvata täysimääräisesti. Oikeusministeriö puolestaan piti tarpeellisena tarkastella, tarvitaanko pykälää lainkaan, sillä nykykäytännön mukaan valtion viranomaiset huolehtivat taudin hävittämistöiden täytäntöönpanosta. Jatkovalmistelussa ehdotettua pykälää pidettiin EU-lainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvien syiden vuoksi tarpeellisena.

Suomen Eläinlääkäriliitto ry vastusti hevospeläinten säilyttämistä koskevaa helpotusta katsoen, että eläintautien leviämisvaara lisääntyy, jos pakastespermasäiliöitä kuljetetaan hallitsemattomasti eri talleilla sen sijaan, että niitä pidetään eläinlääkärin valvonnassa olevalla asemalla.

Useat lausunnonantajat kannattivat muutosta, jolla vähennettäisiin Pohjoismaiden välisiin porokuljetuksiin liittyviä velvoitteita. Suomen Eläinlääkäriliitto ry ei pitänyt tarkoituksenmukaisena, että muutos koskisi porojen lisäksi myös mm. laamojen ja alpakoiden kuljetusta. Lapin aluehallintovirasto sekä eläinlääketieteellinen tiedekunta kannattivat poroteurastamojen valvontaan liittyvää ehdotusta.

Valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön ehdotuksesta esitystä eräiltä osin täsmennettiin.

Kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukea koskevat suuntaviivat annettiin 2 päivänä heinäkuuta 2015, minkä jälkeen esitykseen on tehty uusien suuntaviivojen edellyttämiä täsmennyksiä.

HE 68/2015 vp

Suomen Kalankasvattajaliitto ja Kalatalouden Keskusliitto ilmoittivat, ettei niillä ole esitykseen tältä osin huomautettavaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Euroopan unionin lainsäädäntö.* Pykälän 1 momentissa luetellaan ne Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset, joiden täytäntöönpanoon laki liittyy. Momentin 2 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos, joka johtuu siitä, että kohdassa mainittu maiden rajat ylittäviin lemmikkieläinten siirtoihin sovellettava asetus on korvattu lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 576/2013. Uutta asetusta on alettu soveltaa vuoden 2014 joulukuussa. Tässä yhteydessä eläintautilain nojalla annettuja säännöksiä on muutettu asetuksen täytäntöön panemiseksi.

46 §. *Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyvien toimintojen luvanvaraisuus.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hevoseläinten eli hevosten ja aasiemennyskässä Suomessa käytettävää spermaa voitaisiin varastoida ilman pykälässä edellytettyä laitoshyväksyntää. Kyseessä voisi olla joko Suomessa kerätty sperma tai maahantuotu sperma. Sperman säilyttäminen muualla kuin Euroopan unionin säännösten vaatimukset täyttävässä hyväksytyssä laitoksessa aiheuttaisi luonnollisesti sen, ettei sperma kelpaisi vientiin.

52 §. *Spermavaraston hyväksyminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään spermavaraston hyväksymisen edellytyksistä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan spermavarastossa tulisi olla nimetty eläinlääkäri, jonka tehtävänä on vastata eläintautien leviämisen estämisestä varastossa. Vastaavanlainen vaatimus koskee lain 47 §:n mukaan myös sperman keräysasemaa.

73 §. *Nisäkkäiden ja lintujen kuljetus.* Pykälän 2 momentissa säädetään velvollisuudesta puhdistaa ja desinfioida Suomen rajat ylittävään sorkkaeläinten tai siipikarjan kuljetukseen käytettävät ajoneuvot hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ennen eläinten lastausta sekä Suomeen palaamisen jälkeen ennen uutta kuljetusta. Säännöstä ehdotetaan rajattavaksi siten, että se koskisi sorkkaeläimistä ainoastaan nautaeläimiä, sikoja, lampaita ja vuohia, kun taas porojen kuljetus jäisi säännöksen ulkopuolelle. Porokuljetuksiin soveltuisi kuitenkin edelleen pykälän 1 momentti, jonka mukaan kuljetuksessa on käytettävä kuljetusvälineitä, joista ei valu tai muuten pääse ulos eläinten eritteitä, kuivikkeita tai rehua. Kuljetusten välillä kuljetusvälineen eläimille tarkoitettu tila on myös puhdistettava ja tarvittaessa desinfioitava siihen soveltuvalla aineella.

74 §. *Vesieläinten kuljetus.* Pykälän 2 momentissa säädettyt vesieläinten kuljetusta koskevat vaatimukset ulotettaisiin koskemaan myös muita kuin Suomen valtion rajojen yli tai lain 41 §:n perusteella luokiteltujen alueiden välillä tapahtuvia vesieläinten kuljetuksia. Kaikissa vesieläinten kuljetuksissa tulisi siten huolehtia siitä, ettei kuljetettavien eläinten terveydentila muutu kuljetuksen aikana ja ettei kuljetus vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa. Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saisi heikentää vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä.

85 §. *Aluehallintovirasto.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sen sisältämässä tehtäväluettelossa mainittaisiin aluehallintoviraston tehtävänä myös elintarvikelaissa tarkoitettuisia poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa suoritettava eläintautivalvonta siltä osin kuin tehtävä lain mukaan muutoin kuuluisi kunnaneläinlääkärille. Sääntely vastaisi pitkälti lain 84 §:n 3 momentin sääntelyä, jonka mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto hoitaa

elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa ne eläintautivalvontaan liittyvät tehtävät, jotka muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille. Elintarvikelain määritelmäsäännösten mukaan teurastamolla ei tarkoiteta poroteurastamoita.

99 §. *Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan muihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioihin toimitettavia eläimistä saatuja tuotteita koskevasta virallisesta eläinlääkintötodistuksesta ei peritä valtiolle maksua silloin, kun kunta perii maksun samaan vientierään liittyvästä eläinlääkintötodistuksesta. Voimassa olevan momentin mukainen poikkeussäännös koskee vain tilanteita, joissa kunta perii maksun samasta todistuksesta. Kyse olisi elintarvikkeita koskevasta vientitodistuksesta, joita annetaan samoihin tarkastuksiin perustuen sekä eläintautilain että elintarvikelain nojalla. Todistusten määrä riippuu viennin kohdemaan asettamista vaatimuksista.

102 §. *Vastuu eläintaudin hävittämiskustannuksista.* Pykälää täsmennettäisiin säätämällä, että siinä mainittuja taudin hävittämiskustannuksia ei voitaisi korvata eläimistä tai pitopaikasta vastuussa oleville toimijoille, lukuun ottamatta vesiviljelyeläinten taudeista aiheutuneita kustannuksia. Muutos kytkeytyy maatalousalaa koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen 26 artiklan 11 kohdan vaatimukseen. Täsmennys ei juurikaan muuttaisi nykykäytäntöä. Tuki hävittämiskustannuksiin myönnetään käytännössä luontoissuorituksena, sillä viranomaiset huolehtivat pykälässä tarkoitettujen hävittämistöiden sekä puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteiden täytäntöönpanosta. Toimijalle on säädetty velvollisuus avustaa viranomaista siinä laajuudessa kuin se on kohtuullista ottaen huomioon hänen koulutuksensa, työkokemuksensa, terveydentilansa sekä muut hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa ja olosuhteensa. Normaalin avunantovelvollisuuden ylittävistä toimijan panoksesta on maksettu korvauksia vain poikkeuksellisissa tapauksissa.

106 §. *Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin muista kustannusten ja korvausten maksamiseen liittyvistä rajauksista ja täsmennyksistä, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin valtioneuvoston päätösten täytäntöönpanemiseksi. Kyse olisi pitkälti teknisluonteisista muutoksista, jotka eivät merkitse olennaisia sisällöllisiä muutoksia eläintautien johdosta maksettavien kustannusten ja menetysten korvaamiseen.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan 5 kohdan mukaan tukijärjestelmän tekstiin on sisällytettävä nimenomainen viittaus kyseiseen asetukseen siten, että siinä mainitaan asetuksen nimi ja viite asetuksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä sekä tukijärjestelmän kannalta merkitykselliset asetuksen III luvun säännökset. Mainitusta syystä pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus ryhmäpoikkeusasetukseen ja sen julkaisutietoihin. Viittauksessa mainittaisiin asetuksen 26 artikla, joka koskee eläintautien vastustamiseen liittyvää tukea, sekä lisäksi asetuksen I luku, jonka yleisiä säännöksiä on noudatettava kaikkeen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti maksettavaan tukeen. Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisala koskee maatalousalalla toimiville yrityksille myönnettävää tukea, mistä otettaisiin maininta ehdotettuun viittaukseen.

Vesiviljelyalalla korvaukset maksettaisiin kalastus- ja vesiviljelyalan valtioneuvoston tarkastelusta koskevien suuntaviivojen 5.4 jakson mukaisena tukea. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

Maatalousalalla tarkoitetaan asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaan maatalouden alkutuotannon sekä maataloustuotteiden jalostuksen tai kaupan pitämisen alalla toimivia yrityksiä. Ryhmäpoikkeusasetus ja Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset eivät koske lemmikkieläinten pitoa tai muuta sellaista toimintaa, jota ei katsota taloudelliseksi toiminnaksi. Lain korvaussäännök-

set sen sijaan koskisivat edelleen myös lemmikkieläinten pitoon liittyviä vahinkoja. Asialla ei ole käytännössä suurta merkitystä, sillä korvauksiin oikeuttavat lemmikkieläinten lopettamis- päätökset tulevat kyseeseen vain hyvin harvoissa tapauksissa.

Huolimatta siitä, että maatalousalan määritelmä on laaja, ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan eläintautien vastustamiseen myönnettävät tuet voivat kohdistua vain maatalouden alkutuotantoon. Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan pykälän tavoin, että kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet elintarvikkeiden jalostuksessa, muiden eläimistä saatujen tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka elintarvikkeiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädettyjä tuen maksamista koskevia rajoituksia. Momentin 1 kohdan mukaan kustannuksia ja menetyksiä ei voitaisi korvata, jos tuen saaja on muu maatalousalalla toimiva yritys kuin pk-yritys. Suomessa ei ole yhtään maatalouden alkutuotantoa harjoittavaa pk-yritysten kynnysarvot ylittävää suurta yritystä, joten rajoituksella ei ole merkitystä käytännössä.

Momentin 2 kohtaan otettaisiin ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohdan a alakohdassa mainittu Deggendorf-ehto, jonka mukaan tukea ei voida maksaa yritykselle, jolle on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella. Deggendorf-ehtoon viitataan myös vesiviljelyalan valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa.

Pykälän 4 momentissa puolestaan säädettäisiin rajoituksesta, jonka mukaan tukea eläintautien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen ei voida maksaa vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu taudinpurkauksesta. Vaikeuksissa olemista koskevat kriteerit määritellään valtioneuvoston päätöksessä.

Pykälään ehdotetaan myös otettavaksi korvattavia eläintauteja rajaava 5 momentti. Ehdotettu säännös ei aiheuttaisi muutosta nykyiseen käytäntöön, sillä kaikki eläintautilain nojalla helposti leviäväksi tai vaaralliseksi eläintaudiksi luokitellut taudit on mainittu Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa eläintautien luettelossa. Myös valvottaviksi eläintaudiksi luokitellut taudit on mainittu joko kyseisessä luettelossa tai asetuksen (EU) N:o 652/2014 liitteessä I tai II lukuun ottamatta yhtä tautia, jonka osalta ei ole maksettu korvauksia. Lain 27 §:n 2 momenttiin sisältyy lisäksi asetuksenantovaltuus, jolla voidaan rajata valvottavia eläintauteja korvausten ulkopuolelle. Ehdotettu säännös kuitenkin toisi valtioneuvoston päätösten rajoitukset selkeämmin ja näkyvämmiin esiiin.

Pykälän 6 momentissa otettaisiin huomioon mahdollisen vakuutuskorvauksen tai muun lain nojalla maksettavan korvauksen alentava vaikutus korvauksen määrään. Vakuutukset eivät ole käytännössä päällekkäisiä lain mukaisen korvausjärjestelmän kanssa, sillä erittäin harvoin esiintyviä helposti leviäviä ja vaarallisia eläintauteja varten ei ole syntynyt vakuutuksia, ja asetuksilla on rajattu ja pyritään jatkossakin rajaamaan lain mukaisen korvausjärjestelmän ulkopuolelle ne taudit, joiden aiheuttamien kustannusten ja menetysten varalta vakuutustuotteita on markkinoilla.

Muu korvauksiin vaikuttava laki voisi ainakin teoriassa olla porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annettu laki (987/2011), joka tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, tämänhetkisten arvioiden mukaan vuonna 2016. Lain nojalla voidaan maksaa korvausta porotaloutta kohdanneesta luonnononnettomuudesta tai muusta tuhosta, jollaisena laissa mainitaan myös poikkeuksellinen ja laajalle levinnyt poroihin tarttunut eläintauti. Mainitun lain mukaiset korvaukset ovat kuitenkin harkinnanvaraisia ja ne on tarkoi-

tettu viimesijaiseksi keinoksi turvata poroelinkeinon mahdollisuuksia selvittää hyvin laajoista ja odottamattomista vahingoista, mistä syystä niillä tuskin on eläintautilain korvauksia alentavaa vaikutusta.

113 §. *Toimenpiteet siirtokelpoisuuden puuttuessa.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että aluehallintoviraston lisäksi myös kunnaneläinlääkärillä olisi toimivalta päättää toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta toimitetun eläimen eristämisestä tai eläimestä saadun tuotteen säilyttämisestä sitä varten osoitetussa paikassa tilanteessa, jossa eläimen tai tuotteen siirtokelpoisuuteen liittyy puutteita.

Kyseessä on ensi vaiheen päätös, joka saattaa olla tarpeen ennen pykälän 2 momentin mukaisia lopullisia toimenpiteitä koskevaa päätöksentekoa mm. tilanteessa, jossa ongelman selvittäminen ja lähtömaan suostumuksen hankkiminen eläimen tai tuotteen palautukselle vie aikaa. Päätöksessä asetetaan määräaika puutteiden korjaamiselle. Pykälän 2 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin ryhdytään vain, jos puutteita ei saada korjattua asetetussa ajassa.

Ehdotuksen mukaan kunnaneläinlääkäri voisi tehdä eläimen eristämistä tai tuotteen säilyttämistä koskevan päätöksen vain kiireellisessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto ei ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin. Kunnaneläinlääkärin olisi toimitettava tieto tekemästään päätöksestä välittömästi aluehallintovirastolle. Mainittujen säännösten tavoitteena on estää toimivallan käyttöön liittyvät päällekkäisyydet ja varmistaa, että aluehallintovirastolla on sen toimivallassa olevia jatkotoimenpiteitä ajatellen riittävät ja ajantasaiset tiedot tapauksesta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että pakkokeinoihin voitaisiin ryhtyä paitsi lain 64 §:ssä säädettyssä tuontitarkastuksessa myös lain 90 §:n 1 momentin nojalla suoritettussa epäilyyn perustuvassa tarkastuksessa todettujen siirtokelpoisuuteen liittyvien puutteiden johdosta. Voimassa olevan pykälän kytkeminen tuontitarkastuksiin perustuu eläinlääkärin- ja kotieläinjalostustarkastuksista yhteisön sisäisessä tiettyjen elävien eläinten ja tuotteiden kaupassa annetun neuvoston direktiivin 90/425/ETY ja eläinlääkärintarkastuksista yhteisön sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten annetun neuvoston direktiivin 89/662/ETY säännöksiin. Niiden mukaan tuontitarkastuksia voidaan tehdä määräpaikassa ja kuljetuksen aikana. Koska sisämarkkinoilla ei tehdä säännönmukaista tuonnin valvontaa, edellytetään, että tuontitarkastukset tehdään pistokoeluonteisesti ja syrjimättömin perustein.

Useimmiten siirtokelpoisuuteen liittyvät puutteet havaitaan kuitenkin muun viranomaistarkastuksen yhteydessä tai eläinlääkärin vastaanottokäynnillä. Euroopan unionin säännöksiä on tulkittu siten, että tuontitarkastukseksi on katsottu myös epäilyn perusteella suoritettu tarkastus, mikä käy ilmi neuvoston direktiivin 90/425/ETY soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä määräpaikassa eläinlääkärintarkastuksia varten tapahtuvan näytteenoton osalta annetun komission päätöksen 1994/338/EY 2 artiklasta. Artikla mahdollistaa poikkeamisen tuontitarkastuksiin liittyvän näytteenoton määräaika koskevasta vaatimuksesta sellaisissa tapauksissa, joissa on aihetta epäillä sääntöjä rikotun. Edellä mainitusta tulkinnasta ja määräaikasäännöksestä johtuen ehdotettu lisäys ei aiheuttaisi varsinaista muutosta nykytilaan, mutta olisi omiaan selventämään sitä.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Voimaantulosäännöksen mukaan lain 106 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukea eli tukea vesiviljelyalalla toimiville yrityksille ei voitaisi maksaa ennen kuin Euroopan komissio on hyväksynyt tukijärjestelmän. Säännös on tarpeen ottaen huomioon se, että vesiviljelyalan valtioneu-

kea koskeva notifikaatioprosessi on kesken. Uusien suuntaviivojen mukaisia tukia ei voida maksaa ennen kuin komissio on arvioinut tukijärjestelmän yhteismarkkinoille soveltuvaksi, eikä komission päätöstä välttämättä ehditä saada ennen lain voimaantuloa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Eläintautilain 46 ja 52 §:ään ehdotetut muutokset liittyvät eläinten sperman varastointia koskevaan hyväksymisvaatimukseen, ja lain 73 ja 74 §:ään ehdotetut muutokset koskevat toimijoiden velvollisuutta suorittaa eläinkuljetuksen yhteydessä eläintautien leviämistä ehkäiseviä toimenpiteitä. Säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden kannalta. Lain 113 §, jonka nojalla viranomainen voi määrätä maahan tuotuja eläimiä tai tuotteita koskevista toimenpiteistä, kytkeytyy sekä elinkeinovapautteen että perustuslain 15 §:n 1 momentissa säädettyyn omaisuudensuojaan. Mainittujen säännösten perustuslainmukaisuus on arvioitu vuonna 2013 lakia koskevan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

Osa säännöksiin ehdotetuista muutoksista merkitsee toimijoille säädettyjen vaatimusten supistumista tai viranomaisten välisen tehtävänjaon muutosta. Lakiin myös lisättäisiin uusi sperma-varaston hyväksymisen edellytys. Varastossa tulisi olla nimetty eläinlääkäri, joka vastaisi eläintautien leviämisen estämisestä varastossa. Lisäksi vesieläinten kuljetuksiin liittyvät vaatimukset laajennettaisiin Euroopan unionin säännösten mukaisesti koskemaan muitakin kuin voimassa olevassa 74 §:n 2 momentissa mainittuja vesieläinten kuljetuksia. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoitusten olennaisen sisällön kuten rajoitusten laajuuden tulee ilmetä laista. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s.2/II). Ehdotetut säännökset täyttävät mainitut vaatimukset.

Esitykseen ei sisälly muita perustuslain kannalta huomioon otettavia säännöksiä.

Lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (441/2013) 3 §:n 1 momentin 2 kohta, 46 §:n 3 momentti, 52 §:n 1 momentti, 73 §:n 2 momentti, 74 §:n 2 momentti, 85 §:n 2 momentti, 99 §:n 3 momentti, 102 ja 106 § sekä 113 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan seuraavien eläintautien vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

2) lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 576/2013 (*lemmikkieläinasetus*);

46 §

Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyvien toimintojen luvanvaraisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitettua spermaa saa säilyttää vain hyväksytyllä sperman keräysasemalla, hyväksytyssä spermavarastossa tai hyväksytyyn alkioiden tuotantoryhmän tiloissa. Edellä 2 momentissa tarkoitettuja alkioita saa säilyttää vain hyväksytyyn alkioiden keräys- tai tuotantoryhmän tiloissa, hyväksytyllä sperman keräysasemalla tai hyväksytyssä spermavarastossa. Vaatimukset eivät kuitenkaan koske sperman ja alkioiden säilyttämistä omien tai omassa hallinnassa olevien eläinten keinollista lisäämistä varten taikka sperman säilyttämistä Suomessa tapahtuvaa hevoseläinten siementämistä varten.

52 §

Spermavaraston hyväksyminen

Aluehallintovirasto hyväksyy spermavaraston hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) varastolla on toimintaan soveltuvat tilat ja välineet ja se on siten rakennettu, eristetty ja huollettavissa, että sperman hygieeninen laatu ei vaarannu ja eläintautien leviäminen voidaan tehokkaasti estää;

- 2) eläintautien leviämisen estämisestä varastossa vastaa nimetty eläinlääkäri;
- 3) varaston henkilöstöllä on tehtävän hoitamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot.

73 §

Nisäkkäiden ja lintujen kuljetus

Suomen rajat ylittävään nautaeläinten, sikojen, lampaiden, vuohien tai siipikarjan kuljetukseen käytettävä ajoneuvo on puhdistettava ja desinfioitava hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ennen eläinten lastausta sekä Suomeen palaamisen jälkeen ennen uutta kuljetusta. Eläimet eivät saa kuljetuksen aikana joutua kosketuksiin sellaisten eläinten kanssa, joiden terveydentila on kuljetettavien eläinten terveydentilaa huonompi. Nautaeläimiä, sikoja, lampaita tai vuohia toiseen jäsenvaltioon kuljettavan on pidettävä luetteloa kuljetettavista eläimistä jokaisen kuljetusvälineen osalta erikseen. Luetteloa on säilytettävä vähintään kolme vuotta.

74 §

Vesieläinten kuljetus

Vesieläimiä kuljettavan on huolehdittava siitä, että eläinten terveydentila ei muutu kuljetuksen aikana ja että kuljetus ei vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa. Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saa heikentää kuljetettavien vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä. Suomen rajat ylittävissä vesieläinten kuljetuksissa kuljetussäiliön vesi saadaan vaihtaa vain hyväksytyssä kuljetussäiliöiden vedenvaihtopaikassa.

85 §

Aluehallintovirasto

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, virasto:

- 1) ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta;
- 2) järjestää koulutusta kunnaneläinlääkäreille;
- 3) vastaa toimivaltaisena viranomaisena tällä lailla täytäntöön pantavien Euroopan unionin säädösten mukaisista tehtävistä siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu Elintarviketurvallisuusviraston tai kunnaneläinlääkärin toimivaltaan;
- 4) suorittaa elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa ne eläintautien vastustamiseen liittyvät tehtävät, jotka tämän lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille.

99 §

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, maksua ei peritä muihin kuin jäsenvaltioihin toimitettavia eläimistä saatuja tuotteita koskevasta virallisesta eläinlääkintötodistuksesta, jos kunta perii maksun samasta tai samaa vientierää koskevasta eläinlääkintötodistuksesta.

102 §

Vastuu eläintaudin hävittämiskustannuksista

Eläinten lopettamista, omaisuuden hävittämistä sekä näihin liittyviä puhdistus- ja desinfektioimenpiteitä koskevan määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä aiheutuvista kustannuksista vastaa valtio. Sama koskee täytäntöönpanoon liittyvistä laitteista ja välineistä sekä tarvikkeista ja aineista aiheutuvia kustannuksia. Toimijalle aiheutuneita kustannuksia tai toimijan omaa työtä ei kuitenkaan voida korvata valtion varoista, ellei kyseessä ole vesiviljely-eläimissä esiintyvä tauti.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, valtion vastuu ei koske tilanteita, joissa vastuu määräyksen täytäntöönpanosta kuuluu toimijalle.

106 §

Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset

Tässä luvussa säädettyihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan maatalousalalla toimivien yritysten osalta tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 (EUVL L 193, 1.7.2014, s. 1) I lukua ja 26 artiklaa.

Vesiviljelyalalla toimiville yrityksille tässä luvussa säädetty kustannukset ja korvaukset maksetaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevien suuntaviivojen (2015/C 217/01) 5.4 jakson mukaisena tukena.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet elintarvikkeiden jalostuksessa, muiden eläimistä saatujen tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka elintarvikkeiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä tai jos ne ovat aiheutuneet:

1) 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 26 kohdassa tarkoitettulle suurelle yritykselle, joka toimii maatalousalalla; tai

2) yritykselle, joka ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäättöstä.

Korvausta 103—105 §:ssä tarkoitetuista menetyksistä ei makseta 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 14 kohdassa tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu taudinpurkauksesta.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata myöskään, jos ne ovat aiheutuneet eläintaudista, jota ei ole mainittu Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa eläintautien luettelossa, 3 §:n 2 momentin 22 kohdassa mainitun direktiivin liitteessä IV olevassa II osassa taikka elintarvikkeetjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevasta säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston

HE 68/2015 vp

asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 liitteessä I tai II.

Korvauksen määrästä vähennetään samoista kustannuksista tai menetyksistä vakuutusmaksun tai muun lain perusteella maksettavat korvaukset.

113 §

Toimenpiteet siirtokelpoisuuden puuttuessa

Jos 64 §:ssä tarkoitettu tarkastuksessa tai 90 §:n 1 momentissa tarkoitettu epäilyn perusteella suoritettu tarkastuksessa todetaan, että toisesta jäsenvaltiosta toimitettu eläin tai eläimestä saatu tuote taikka eläimen tai tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niille 9 luvussa säädettyjä vaatimuksia, kunnaneläinlääkäri tai aluehallintovirasto voi määrätä eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa taikka tuotteen säilytettäväksi määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes toimija on korjannut puutteet. Kunnaneläinlääkäri voi tehdä mainitun päätöksen vain kiireellisessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto ei ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin. Kunnaneläinlääkäriin on toimitettava tieto tekemästään päätöksestä välittömästi aluehallintovirastolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Tämän lain 106 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukea ei voida maksaa ennen kuin Euroopan komissio on hyväksynyt tukijärjestelmän.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2015

Pääministerin estyneenä ollessa, kunta- ja uudistusministeri

Anu Vehviläinen

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (441/2013) 3 §:n 1 momentin 2 kohta, 46 §:n 3 momentti, 52 §:n 1 momentti, 73 §:n 2 momentti, 74 §:n 2 momentti, 85 §:n 2 momentti, 99 §:n 3 momentti, 102 ja 106 § sekä 113 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan seuraavien eläintautien vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

Tätä lakia sovelletaan seuraavien eläintautien vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

2) lemmikkieläinten muihin kuin kaupallisiin kuljetuksiin sovellettavista eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista ja neuvoston direktiivin 92/65/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 998/2003 (*lemmikkieläinasetus*);

2) lemmikkieläinten *muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta* annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 576/2013 (*lemmikkieläinasetus*);

46 §

46 §

Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyvien toimintojen luvanvaraisuus

Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyvien toimintojen luvanvaraisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitettua spermaa saa säilyttää vain hyväksytyllä sperman keräysasemalla, hyväksytyssä spermavarastossa tai hyväksytyyn alkioiden tuotantoryhmän tiloissa. Edellä 2 momentissa tarkoitettuja alkioita saa säilyttää vain hyväksytyyn alkioiden keräys- tai tuotantoryhmän tiloissa, hyväksytyllä sperman keräysasemalla tai hyväksytys-

Edellä 1 momentissa tarkoitettua spermaa saa säilyttää vain hyväksytyllä sperman keräysasemalla, hyväksytyssä spermavarastossa tai hyväksytyyn alkioiden tuotantoryhmän tiloissa. Edellä 2 momentissa tarkoitettuja alkioita saa säilyttää vain hyväksytyyn alkioiden keräys- tai tuotantoryhmän tiloissa, hyväksytyllä sperman keräysasemalla tai hyväksytys-

Voimassa oleva laki

sä spermavarastossa. Vaatimukset eivät kuitenkaan koske spermaa ja alkioita, joita säilytetään omien tai omassa hallinnassa olevien eläinten keinolliseen lisäämiseen.

52 §

Spermavaraston hyväksyminen

Aluehallintovirasto hyväksyy spermavaraston hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) varastolla on toimintaan soveltuvat tilat ja välineet ja *että* se on siten rakennettu, eristetty ja huollettavissa, että sperman hygieeninen laatu ei vaarannu ja eläintautien leviämisen voidaan tehokkaasti estää; *sekä*

2) varaston henkilöstöllä on tehtävän hoitamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot.

73 §

Nisäkkäiden ja lintujen kuljetus

Suomen rajat ylittävään sorkkaeläinten tai siipikarjan kuljetukseen käytettävä ajoneuvo on puhdistettava ja desinfioitava hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ennen eläinten lastausta sekä Suomeen palaamisen jälkeen ennen uutta kuljetusta. Eläimet eivät saa kuljetuksen aikana joutua kosketuksiin sellaisten eläinten kanssa, joiden terveydentila on kuljetettavien eläinten terveydentilaa huonompi. *Sen, joka kuljettaa nautaeläimiä, sikoja, lampaita tai vuohia toiseen jäsenvaltioon, on pidettävä luetteloa kuljetettavista eläimistä jokaisen kuljetusvälineen osalta erikseen. Luetteloa on säilytettävä vähintään kolme vuotta.*

Ehdotus

sä spermavarastossa. Vaatimukset eivät kuitenkaan koske *sperman ja alkioiden säilyttämistä* omien tai omassa hallinnassa olevien eläinten *keinollista lisäämistä varten taikka sperman säilyttämistä Suomessa tapahtuvaa hevoseläinten siementämistä varten.*

52 §

Spermavaraston hyväksyminen

Aluehallintovirasto hyväksyy spermavaraston hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) varastolla on toimintaan soveltuvat tilat ja välineet ja se on siten rakennettu, eristetty ja huollettavissa, että sperman hygieeninen laatu ei vaarannu ja eläintautien leviäminen voidaan tehokkaasti estää;

2) *eläintautien leviämisen estämisestä varastossa vastaa nimetty eläinlääkäri;*

3) varaston henkilöstöllä on tehtävän hoitamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot.

73 §

Nisäkkäiden ja lintujen kuljetus

Suomen rajat ylittävään *nautaeläinten, sikojen, lampaiden, vuohien* tai siipikarjan kuljetukseen käytettävä ajoneuvo on puhdistettava ja desinfioitava hyväksytyssä kuljetusajoneuvojen desinfiointipaikassa ennen eläinten lastausta sekä Suomeen palaamisen jälkeen ennen uutta kuljetusta. Eläimet eivät saa kuljetuksen aikana joutua kosketuksiin sellaisten eläinten kanssa, joiden terveydentila on kuljetettavien eläinten terveydentilaa huonompi. Nautaeläimiä, sikoja, lampaita tai vuohia toiseen jäsenvaltioon *kuljettavan* on pidettävä luetteloa kuljetettavista eläimistä jokaisen kuljetusvälineen osalta erikseen. Luetteloa on säilytettävä vähintään kolme vuotta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 §

Vesieläinten kuljetus

Sen, joka kuljettaa vesieläimiä 41 §:n mukaisesti luokiteltujen alueiden välillä tai Suomen valtion rajojen yli, on huolehdittava siitä, että eläinten terveydentila ei muutu kuljetuksen aikana ja että kuljetus ei vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa. Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saa heikentää kuljetettavien vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä. Suomen rajat ylittävissä vesieläinten kuljetuksissa kuljetussäiliön vesi saadaan vaihtaa vain hyväksytyssä kuljetussäiliöiden vedenvaihtopaikassa.

74 §

Vesieläinten kuljetus

Vesieläimiä kuljettavan on huolehdittava siitä, että eläinten terveydentila ei muutu kuljetuksen aikana ja että kuljetus ei vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa. Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saa heikentää kuljetettavien vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä. Suomen rajat ylittävissä vesieläinten kuljetuksissa kuljetussäiliön vesi saadaan vaihtaa vain hyväksytyssä kuljetussäiliöiden vedenvaihtopaikassa.

85 §

Aluehallintovirasto

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, virasto:

- 1) ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta;
- 2) järjestää koulutusta kunnaneläinlääkäreille; *sekä*
- 3) vastaa toimivaltaisena viranomaisena tällä lailla täytäntöön pantavien Euroopan unionin säädösten mukaisista tehtävistä siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu Elintarviketurvallisuusviraston tai kunnaneläinlääkärin toimivaltaan.

85 §

Aluehallintovirasto

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, virasto:

- 1) ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta;
- 2) järjestää koulutusta kunnaneläinlääkäreille;
- 3) vastaa toimivaltaisena viranomaisena tällä lailla täytäntöön pantavien Euroopan unionin säädösten mukaisista tehtävistä siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu Elintarviketurvallisuusviraston tai kunnaneläinlääkärin toimivaltaan;
- 4) suorittaa elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa ne eläintautien vastustamiseen liittyvät tehtävät, jotka tämän lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkäreille.

HE 68/2015 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

99 §

99 §

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, maksua ei peritä muihin kuin jäsenvaltioihin toimitettavia eläimistä saatuja tuotteita koskevasta virallisesta eläinlääkintötodistuksesta, jos kunta perii maksun samasta todistuksesta.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, maksua ei peritä muihin kuin jäsenvaltioihin toimitettavia eläimistä saatuja tuotteita koskevasta virallisesta eläinlääkintötodistuksesta, jos kunta perii maksun samasta *tai samaa vientierää koskevasta* eläinlääkintötodistuksesta.

102 §

102 §

Eläintaudin hävittämisestä aiheutuvien kustannusten maksaminen valtion varoista

Vastuu eläintaudin hävittämiskustannuksista

Valtion varoista maksetaan eläinten lopettamista, omaisuuden hävittämistä sekä näihin liittyviä puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteitä koskevan määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä, laitteiden ja välineiden käytöstä sekä tarvikkeista ja aineista aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tilanteita, joissa vastuu määräyksen täytäntöönpanosta kuuluu toimijalle.

Eläinten lopettamista, omaisuuden hävittämistä sekä näihin liittyviä puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteitä koskevan määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä *aiheutuvista kustannuksista vastaa valtio. Sama koskee täytäntöönpanoon liittyvistä laitteista ja välineistä sekä tarvikkeista ja aineista aiheutuvia kustannuksia. Toimijalle aiheutuneita kustannuksia tai toimijan omaa työtä ei kuitenkaan voida korvata valtion varoista, ellei kyseessä ole vesiviljelyeläimissä esiintyvä tauti.*

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, valtion vastuu ei koske tilanteita, joissa vastuu määräyksen täytäntöönpanosta kuuluu toimijalle.

106 §

106 §

Korvausten ulkopuolelle jäävä toiminta

Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset

Edellä 102—105 §:ssä tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet elintarvikkeiden jalostuksessa, muiden eläimistä saatujen tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka elintarvikkeiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä.

Tässä luvussa säädettyihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan tiettyjen maatalousalalla toimivien yritysten osalta maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 (EUVL L 193, 1.7.2014, s. 1) 1 lukua ja 26

artiklaa.

Vesiviljelyalalla toimiville yrityksille tässä luvussa säädettyt kustannukset ja korvaukset maksetaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiotukien tarkastelemista koskevien suuntaviivojen (2015/C 217/01) 5.4 jakson mukaisena tukena.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet elintarvikkeiden jalostuksessa, muiden eläimistä saatujen tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka elintarvikkeiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä tai jos ne ovat aiheutuneet:

1) 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 26 kohdassa tarkoitettulle suurelle yritykselle, joka toimii maatalousalalla; tai

2) yritykselle, joka ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä.

Korvausta 103—105 §:ssä tarkoitetuista menetyksistä ei makseta 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 14 kohdassa tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu taudinpurkauksesta.

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata myöskään, jos ne ovat aiheutuneet eläintaudista, jota ei ole mainittu Maailman eläintautijärjestön vahvistamassa eläintautien luettelossa, 3 §:n 2 momentin 22 kohdassa mainitun direktiivin liitteessä IV olevassa II osassa taikka elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevista säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 652/2014 liitteessä I tai II.

Korvauksen määrästä vähennetään samoista kustannuksista tai menetyksistä vakuutus-

HE 68/2015 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sopimuksen tai muun lain perusteella maksettavat korvaukset.

113 §

113 §

Toimenpiteet siirtokelpoisuuden puuttuessa

Toimenpiteet siirtokelpoisuuden puuttuessa

Jos 64 §:ssä tarkoitettussa tarkastuksessa todetaan, että toisesta jäsenvaltiosta toimitettu eläin tai eläimestä saatu tuote taikka eläimen tai tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niille 9 luvussa säädettyjä vaatimuksia, aluehallintovirasto voi määrätä eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa taikka tuotteen säilytettäväksi määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes toimija on korjannut puutteet.

Jos 64 §:ssä tarkoitettussa tarkastuksessa tai 90 §:n 1 momentissa tarkoitettussa epäilyn perusteella suoritettussa tarkastuksessa todetaan, että toisesta jäsenvaltiosta toimitettu eläin tai eläimestä saatu tuote taikka eläimen tai tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niille 9 luvussa säädettyjä vaatimuksia, *kunnaneläinlääkäri tai* aluehallintovirasto voi määrätä eläimen pidettäväksi karanteenissa tai eristettynä määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa taikka tuotteen säilytettäväksi määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes toimija on korjannut puutteet. *Kunnaneläinlääkäri voi tehdä mainitun päätöksen vain kiireellisessä tilanteessa, jossa aluehallintovirasto ei ole vielä ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin. Kunnaneläinlääkäriin on toimitettava tieto tekemästään päätöksestä välittömästi aluehallintovirastolle.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Tämän lain 106 §:n 2 momentissa tarkoi-
tettua tukea ei voida maksaa ennen kuin Eu-
roopan komissio on hyväksynyt tukijärjestel-
män.*